

RECENZE

VAŠUTOVÁ, J.

***Být učitelem. Co by měl učitel vědět o své profesi
(2. přepracované vydání)***

Praha : UK PedF 2007, 68 s. ISBN 978-80-7290-325-2.

Odborné veřejnosti se dostává do rukou již druhé, aktualizované a rozšířené vydání úspěšné publikace Doc. Jaroslavy Vašutové *Být učitelem* (první vydání vyšlo na PedF UK v Praze v roce 2002). Autorka je odborné komunitě dobře známa svým dlouhodobým výzkumným a profesním zájmem o téma učitele a též řadou publikačních aktivit v této oblasti, zaměřené zejména k vysokoškolskému učiteli.

Cílem tohoto znovu vydaného a přepracovaného textu je poskytnout čtenářům, především učitelům z praxe a studentům učitelství, aktualizované informace o reálné učitelské práci, současných problémech a úskalích profese, a to vše v reflexi k současně probíhajícím změnám a trendům v oblasti školství a výchovy. Užitečný záměr autorky, uvést studenty učitelství do problematiky budoucí profese a učitelům z praxe oživit klíčová témata a dynamický kontext jejich práce, byl bezesporu po všech stránkách vrchovatě naplněn.

Publikace představuje nejen vhodný prostředek pro učitele k jejich rozvoji a kultivaci v průběhu celé profesní dráhy, ale též nástroj k vlastnímu sebepoznání a tím rovněž ke zvyšování profesního sebevědomí.

Autorka se v publikaci zabývá několika významnými pedeutologickými sub-tématy, která bezprostředně a citelně ovlivňují každodenní práci učitele. Text je kromě předmluvy a úvodu rozdělen do devíti kapitol. V první z nich je vymezen pojem *profese učitele*; druhá kapitola zdůvodňuje *proměny profese v závislosti na širším vzdělávacím kontextu*. Kapitola třetí uvádí a analyzuje *profesní činnosti učitele* a kapitola čtvrtá objasňuje *učitelské kompetence* na pozadí současných funkcí školy a cílů vzdělávání. Pátá kapitola se dotýká citlivých stránek *profesního chování učitelů*. Autorka zde vhodně zmiňuje typologii, profesní etiku, autoritu učitele a rizika profesní deformace. Šestá kapitola odhaluje *učitelovo profesní myšlení*, resp. možnosti a způsoby motivování a komunikování s žáky. Kapitola sedmá je určena zvláště začínajícím učitelům a podává *přehled o potížích, chybách a nejistotách* v učitelově práci. Osmá kapitola objasňuje možnosti, rizika a *role učitelů v kontextu vzdělávací reformy*. Devátá kapitola poskytuje přehled o *mezinárodních učitelských organizacích a legislativním zakotvení učitelské profese*. Každá z uvedených kapitol je doplněna zpětnovazebnými otázkami nebo úkoly a rozšiřující studijní literaturou k tématu. Text je svou logickou strukturou, pečlivým a trpělivým objasňováním souvislostí a kauzalit i způsobem interpretace zdařilý po metodické stránce a poskytuje uživatelům též vhodný model studijního textu.

Publikace *Být učitelem* se opírá o současné výzkumné nálezy o učiteli, sleduje moderní mezinárodní pedeutologické trendy, nalézá a zmiňuje relevantní souvis-

losti, poukazuje na trvající obtíže a rizika učitelství. Text je obsahově vyzrálý, informačně hutný a pečlivě zpracovaný. Nejen tyto uvedené skutečnosti reprezentují vysokou odbornou úroveň textu. Velmi zdařilé je navíc propojení zmiňované odborné roviny tématu s praktickým vyústěním. Autorka publikace totiž stála před nesnadným úkolem: odborně identifikované charakteristiky současného učitelství určitým způsobem popularizovat pro potřeby učitele - praktika. Text si proto i přes dostatečnou čtivost a srozumitelnost zachovává vysokou expertní úroveň, kterou autorka nemá ve zvyku opouštět. Naopak, autorčin jazyk vtahuje čtenáře do odpovídající odborné polohy řešených problémů.

Jako velmi přínosnou, a to pro její aktuálnost a způsob zpracování, spatřuji v tomto vydání nově vřazenou osmou kapitolu knihy (*Učitelé a vzdělávací reforma*). S odborným nadhledem a zároveň velmi srozumitelně vysvětluje klíčovou ideu, podstatu, role učitele a edukační příležitosti kurikulární reformy v současné škole i její očekávané přínosy. Současně je zde ale kriticky a věcně zdůvodněna nedůvěra učitelů k této změně, stejně jako potencionální rizika při implementaci rámcových programů do každodenní reality základního školství. Text tím explicitně akcentuje význam a klíčovou úlohu učitele v současné škole.

Studijní využití publikace *Být učitelem* poslouží zejména k hlubšímu pochopení práce učitele samotnými aktéry edukace a v důsledku tím může současně přispět ke zvýšení profesního sebevědomí učitelů a k podpoře procesu profesionalizace učitelství. Vzhledem k odborné úrovni a zaměření textu mohou text dobře využít a ocenit také studenti doktorských kurzů, řídicí pracovníci ve školství i vzdělavatelé učitelů. Publikace obohatí a velmi vhodně svým specifickým charakterem doplní existující kolekci české pedeutologické publikační produkce posledního desetiletí.

Petr Urbánek